

Rinze Ijbema - Zondag 12

[1] Wat gebeurt er als je Jezus van Nazareth aanspreekt als 'Christus'? Wat zeg je daarmee over Hem en wat zeg je daarmee over jezelf? Op zich is 'Christus' een eretitel. Zoals je koning Willem Alexander aanspreekt met 'koninklijke hoogheid', zo spreek je de Heer Jezus aan met 'Christus.' Eigenlijk, als je van deze preek onthoudt dat 'Christus' zoiets als 'koning' betekent, dan heb ik mijn doel bereikt. Als je Jezus van Nazareth aanspreekt als 'Christus', dan is dat een eretitel. Daarmee zeg je dat Hij koning is, koning Jezus, de heerser over de vorsten van de aarde. Maar er valt nog wel wat meer over te zeggen, eerst over Hem, de Christus, dan over ons, als christenen.

[2] De Catechismus zoekt de betekenis van 'Christus' op, door in de Bijbel te kijken waar dat woord wordt gebruikt en door daar dan een selectie uit te maken. 'Christus' betekent gewoon gezalfde. Nu ja, gewoon, zo gewoon is zalven natuurlijk niet. Zalven is het uitgieten of aanbrengen van olie op iets of op iemand. Gewoon olijfolie, en daarvan giet je dan wat over iemand heen of je doopt je vinger in de olie en wrijft het op iemand. Dat is zalven. Letterlijk kun je dus elke keer dat je de titel 'Christus' tegenkomt ook 'gezalvde' lezen. Dat is het Nederlandse woord voor het Griekse woord Christus en voor het Hebreeuwse woord Messias. Messias, Christus, gezalfde.

[3] En inderdaad zie je in de Bijbel, dat koningen tot koning worden gezalvd. Een mooi voorbeeld is natuurlijk koning David, die door de oude Gandalf, sorry, Samuël tot koning wordt gezalvd, jaren voordat hij werkelijk koning wordt. De oude Samuël wist niet wie hij moest zalven. Hij vond de oudere broers van David meer in aanmerking komen, kerels waar je wat mee kon. Maar hij moest David zalven, de jongste, de herdersjongen. En jaren later werd David koning, eerst over Juda, toen over heel Israël. En je komt het vaker tegen: als iemand koning wordt, wordt hij gezalvd. Een koning is een gezalfde, een gezalfde kan een koning zijn. En het zalven is een inwijdingsritueel.

[4] Of een gezalfde priester. In de wetten van Mozes staat uitgebreid beschreven hoe de heilige zalfolie moet worden gemaakt. En net zo uitgebreid hoe de hogepriester en de andere priesters moeten worden gezalvd. Ook hier is het zalven een inwijdingsritueel, maar met de extra kleur van dat je als priester geheiligd wordt voor je taak. Je wordt apart gezet en je wordt schoongemaakt. Dat is heilig. Zo is ook een priester een gezalfde en een gezalfde kan een priester zijn.

[5] Maar profeet? In de tijd dat de slechte koning Achab over Israël was, was er een grote profeet, Elia. En van God moet Elia een opvolger van Achab tot koning zalven, dat was Jehu. En hij moet een opvolger voor hemzelf zalven als profeet. Dat was Elisa, Elia, Elisa. En hier is zalven, naast opnieuw een initiatieritueel, ook zoiets als het overdragen van gezag, van kracht, van de Geest. Want dat kom je ook tegen bij de enige andere profeet, die zegt dat hij gezalfd is, Jesaja. 'De geest van God, de HEER, rust op mij, want de HEER heeft mij gezalfd.' Maar Jesaja lijkt het woord zalving symbolisch te gebruiken, ik weet niet of hij ooit met olie gezalfd is. Het was in elk geval geen vast ritueel, zoals bij de koning en de priester.

[6] Wat je in de Bijbel wel tegenkomt is dat ook dingen gezalfd kunnen worden. Goed voorbeeld is de tabernakel, het heiligdom van Israël in de tijd dat ze door de woestijn onderweg waren naar het beloofde land. Volgens mij moest zowat elk onderdeel daarvan apart worden gezalfd. Dat was ook een inwijdingsritueel en ook, zoals bij die priesters, een symbool van heiliging. Al deze dingen worden apart gezet voor God en schoon gemaakt voor dat speciale gebruik. Geheiligd, gezalfd. Verder wordt er in de Bijbel af en toe, zeg maar, een monument gezalfd. Jakob zalft de steen, waarop hij met zijn hoofd lag toen hij 's nachts de hemel open zag gaan. En naast dingen worden er mensen gezalfd, ook gewone mensen, op bijzondere momenten.

[7] Dat zijn dus de verschillende manieren waarop het woord zalven in de Bijbel wordt gebruikt en daaruit maakt de Catechismus een keuze. Maar je kunt natuurlijk ook kijken naar hoe het woord gebruikt wordt, naar wat het eigenlijk wil zeggen. Toen mensen Jezus van Nazareth 'Christus' gingen noemen, wat deden ze toen? Wat bedoelden ze toen? Of ook: wat bedoelde Christus er mee, toen Hij deze eretitel op zichzelf van toepassing vond? Jezus was niet letterlijk tot koning gezalfd, of tot priester, en ook niet als profeet. Gezalfd, Messias, Christus, was een eretitel, die was gereserveerd voor een verlosser, die God zou sturen. Steeds waren er nieuwe kandidaten, nieuwe verlossers, maar steeds bleken ze niet de ware te zijn, de Ene. Wat moest je doen, wat moest je zijn, om deze eretitel te verdienen?

[8] Je moest drie dingen doen, of twee, en dan volgde de derde automatisch. De eerste was dat je de heidenen moest verslaan. Dat was al een probleem sinds de richtertijd en dat was steeds opnieuw aan de orde geweest. Een heel aantal Psalmen gaat hierover, dat God ze moet verslaan en dat Hij en dat dat ook via een legeraanvoerder mag maar dat het dan wel een soort superheld moet zijn. Dat is Psalm 2, bij voorbeeld, maar je komt het vaker tegen. Natuurlijk zit daar een nationalistisch randje aan. Wij zijn het volk van God, Hij zal ons redden van iedereen die anders is.

Maar de diepere laag is: alleen God kans ons en alle mensen het goede leven geven. En voor het goede leven is het wel nodig dat het geweld van tirannen en de machten van de chaos overwonnen worden.

Even voor de duidelijkheid: het kan zijn dat jij bij 'Christus' automatisch een heel vriendelijk plaatje hebt, van liefde en vroomheid en een arm om je schouders. En dat is ook allemaal zo, maar de Messias naar wie ze in de tijd van Jezus als duizend jaar uitkeken, moest wel degelijk eerst orde op zaken stellen. En het is goed om je te realiseren dat dat nog steeds de eerste taak van Christus is. Iedereen die tegen God in gaat en mensen om zich heen kapot maakt, moet wel gecorrigeerd worden. De Christus komt vrede brengen en liefde en alles, maar daarvoor moet er wel eerst gevochten worden. En dat gevecht mag je gerust een geestelijk gevecht noemen, als je maar onthoudt dat het wel heel concreet is.

[9] Vervolgens moest de gezalfde iets doen met de tempel. Zoals je weet, Salomo had de tempel mogen bouwen, als definitieve vervanger van de tent uit de woestijntijd, de tabernakel. Maar die tempel van Salomo was leeggeroofd en verwoest, en dat trauma, daar waren ze vijfhonderd jaar later nog niet overheen. Ja, er stond een nieuwe tempel en ja, koning Herodes had er iets moois van gemaakt, maar dat was wel Herodes, onderkoning van de Romeinen. Dat rammelt nog aan alle kanten en dus moet de Messias, als Hij komt, ook op de een of andere manier de hele tempeldienst zuiveren. En wanneer de Messias dat heeft gedaan, de heidenen verdreven en de tempel hersteld, dan zou Hij, het derde ding, **[10]** de Heer van de hele wereld zijn.

Toen kwam Jezus van Nazareth. Was hij de ware? Dat hij een profeet was, was duidelijk vanaf het begin van zijn optreden. Hij houdt een preek in Nazareth, waarin hij die woorden van Jesaja aanhaalt, van de geest van de Heer die op hem rust, omdat de Heer hem gezalfd heeft, en hij past die woorden toe op zichzelf. Dat roept weerstand op, maar de claim is duidelijk: deze man is een profeet. Maar dat heeft inhoudelijk niet zoveel te maken met de vraag of hij misschien de Messias is. Want daarvoor moet je de heidenen verslaan en de tempel definitief herstellen – en dan ben je dus de Heer van de wereld.

Jezus is de lang verwachte en beloofde Messias, de Christus. Maar Hij geeft wel een heel nieuwe draai aan dat gezalfde zijn. Om met die herbouw van de tempel te beginnen: Hij heeft juist het tegendeel gedaan, op het eerste gezicht. Mogelijk aan het begin van zijn werkzame leven en in elk geval aan het eind, heeft Hij de tempel opgeruimd, heeft Hij een symbolisch een eind gemaakt aan de tempeldienst. Wat voor priester ben je dan? Nou, dat is een diepe doordenker: een priester

die een eind maakt aan alle symbolische offers, omdat Hij in eigen persoon het grote offer gaat zijn, voor de zonden van de hele wereld. Dat is precies wat we vandaag herdenken aan het avondmaal. Dus: Jezus is inderdaad de Messias, de Christus, de Gezalfde die zou komen – maar Hij geeft er wel een hele nieuwe onverwachte invulling aan.

En als je goed kijkt geldt dat ook voor zijn overwinning op de heidenen. Iedereen dacht dat de Messias de Romeinen zou verdrijven. Welke heidenen had je anders? Nou ja, die koning Herodes, die konden ze ook wel kwijt. Maar opnieuw: Jezus verslaat de God-vijandige machten, maar Hij doet dat op zijn eigen manier, op een dieper niveau. Hij verslaat de grote vijand op de achtergrond, Gods tegenstander die altijd achter de heidenen zat om het Gods volk moeilijk te maken. Hij ontnemt Gods vijand zijn sterkste wapen, namelijk de dood. Als Christus de dood overwint, heeft Hij de vijand zijn uiteindelijke macht ontnomen. Maar dan gaat er van alles kantelen in het wereldbeeld. Dan mogen er nog zoveel heidenen rondlopen, ze zijn niet langer per definitie de vijand, ze zijn nu allemaal mogelijke nieuwe volksgenoten, ze mogen delen in de zegen van Abraham.

Maar als Jezus van Nazareth op deze manier de tempel, nu ja, niet herstelt, maar vervangt en de heidenen, oké, niet verslaat, maar verandert in mogelijke familieleden van Abraham, dan is Hij wel degelijk de Messias, de Christus, de ene held die we verwachtten, alleen wisten we de helft nog niet van wat Hij zou gaan doen. Dus is Hij ook de Heer van de wereld. Dus opnieuw: als je van deze preek onthoudt dat 'Christus' zoiets als 'koning' betekent, dan heb ik mijn doel bereikt. Het is een eretitel, die Hij absoluut verdient, nadat Hij er zelf zijn onverwachte invulling aan heeft gegeven.

Nu kan het zijn dat dit zeg maar informatie is, en informatie kun je voor kennisgeving aannemen en verder al of niet interessant vinden. En een catechismuspraak is ook een leerpraak en als het over de leer gaat, gaat het ook over informatie. Maar dan gaat het hier wel over informatie over hoe onze Heer Jezus Christus zichzelf heeft gezien. Hoe God moet zijn en wat Hij moet doen, God heeft er ook zijn eigen invulling aan gegeven. Als je zelf echt christen wilt zijn, dan moet je soms je eigen verwachtingen even loslaten. Eigenlijk net zo als de Joden in de tijd van Jezus zelf. Door als Jezus van Nazareth naar ons toe te komen, door Christus te zijn op de manier waarop Hij de Christus was, maakt God duidelijk dat dit zijn antwoord is op alle problemen, alle vragen, alle nood van de wereld – en van jou. Dit is de Heer van de wereld. Daar begint het mee. En wat zegt dat dan over mij?

[11] Volgelingen van Christus heten christenen. Toen we die naam voor het eerst kregen, betekende het precies dat: volgelingen van Christus, 'christianen.' Je leest dat in Handelingen 13: in

Antiochië werden de leerlingen van Christus voor het eerst christenen genoemd. Voor die tijd werden we 'de mensen van de weg' genoemd of, wat minder vriendelijk, 'dronkenlappen'. Dat was toen ze op Pinksteren de Geest kregen. Toen zeiden mensen: die hebben teveel gedronken. Maar goed, op zich heet je gewoon christen omdat je een volgeling van Christus bent.

De Catechismus koppelt die naam opnieuw aan profeet en priester en koning zijn. Voor de duidelijkheid: je bent ook profeet en priester en koning. En door de heilige Geest ben je ook gewijd tot een taak, net als een koning vroeger als hij gezalfd werd. En net als een priester ben je ook geheiligd, apart gezet en schoongemaakt. En net als een profeet geeft de Geest je zijn kracht. Dat is allemaal waar, maar het zit niet van huis uit in de naam 'christenen'. Want christen betekent in zichzelf niet meer dan 'volgeling van Christus.' Een christen is iemand die Christus erkent als koning van de wereld en Heer van je leven.

[12] Even goed, wanneer jij, volgeling van Christus, bent gedoopt in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, en wanneer jij, volgeling van Christus, door de Geest van de Vader en de Zoon in Christus bent ingelijfd, dan ben jij wel helemaal helemaal één met de Christus. En dat kun je heel goed concreet maken met, bij voorbeeld, de taken van profeet, priester en koning. Want jij bent christen, volgeling van de Messias, en dat ben je helemaal, met hoofd en hart en handen.

[13] Als jij werkelijk christen wilt zijn, dan wil je profeet van Christus zijn. Profeet zijn heeft te maken met welke betekenis je geeft aan je leven en aan de dingen die gebeuren in je leven. Ik moest van de week naar de begrafenis van de moeder van mijn vriend. We praatten over zijn moeder en hoeveel zij betekend had en hoe ze haar door haar onverwachte overlijden gingen missen. En dit is wat hij zei: er is ook de andere kant, dat zij nu al bij haar God is. Op dat moment was hij die profeet. Wat hier gebeurt is meer dan wat je ziet. God is hier bij betrokken en zo is dit verlies meer dan alleen een verlies. Jij bent christen. Jij bent één met Christus. Dus ga je dingen bekijken door de bril van Christus.

[14] Ander voorbeeld, ik had het met iemand over de bijzondere dingen die God kan doen in je leven. Dat jij een idee hebt om iets te doen voor een ander, en dat die ander daar precies aan toe was. Dan kun je dat heel nuchter toeval noemen. Of je doet je profetenmantel aan en je dankt God: dank U wel dat U dat idee tegelijk in onze harten gaf. Toeval bestaat niet. Christus is Heer. Dat betekent niet dat ik simpelweg in staat ben alles te begrijpen, wat God ermee bedoelt enzo. Maar het geeft me richting: ik wil het leven, het lijden en het mooie, zien als wat me overkomt als christen, in Christus. Zo wil ik het leven zien.

[15] Als je werkelijk christen wil zijn, dan wil je een priester voor Christus zijn. Profeet zijn heeft veel met je hoofd te maken, met je denken en overwegen, priester zijn heeft alles met je hart te maken. Een profeet is een ziener, iemand die wil doorgronden. Een priester is een verzoener, iemand die wil verbinden. Geloof me, deze wereld kan wel wat verzoening gebruiken. Deze wereld kan bakken verzoening gebruiken. Jij kunt zelf vast veel verzoening gebruiken. Verzoening: dat je niet langer muren bouwt om je hart, maar van hart tot hart verbinding ervaart met de mensen om je heen.

Ik bid voor je, dat de Geest jou een groot hart geeft. Dat God een verzoener van je maakt, een priester van Hem. En weet je, Christus is koning. Hij is de grote verzoener. Reken maar dat in zijn rijk wij elkaar gaan zien zoals we zijn en begrijpen waarom we zeiden wat we zeiden en deden wat we deden en elkaar vergeven en omarmen en bemoedigen. Maar ondertussen: alles wat je nu al doet aan vergeving en elkaar de hand reiken en elkaar dragen in plaats van belasten – het is nu al allemaal invulling van de regering van Christus.

[16] Als je werkelijk christen wilt zijn, dan wil je koning onder Christus zijn. Niet alleen met je hoofd, niet alleen in je hart, maar ook in wat je doet ben je wat je bent: christen. Opnieuw: dit is tegelijk heel moeilijk en heel praktisch. Het is heel praktisch, het is steeds doen wat Jezus zou doen, het is steeds doen wat je doet vanuit trouw en liefde. En dat is dus heel moeilijk, om dat steeds te doen en om dat vol te houden. Ik moet je vertellen, daar zijn ook geen trucs voor, geen sluiproutes waardoor je snel en gemakkelijk onderkoning van Jezus Christus wordt. Één van de dingen die jij als profeet moet doorzien, is dat God precies door alles wat jij meemaakt heen, van jou zo'n onderkoning wil maken. Hij neemt daar de tijd voor, maar dat is wat Hij je gunt. Gun het jezelf dan ook, dat je groeit, dat je karakter zich ontwikkelt, dat wat je doet Christus laat zien.

In Jezus van Nazareth is God mens geworden. Als Christus heeft Hij gedaan wat wij, mensen hadden moeten doen, wat het doel was van ons leven. Nu Hij dat heeft gedaan, nodigt Hij je uit om bij Hem aan te sluiten, te zijn als Hem, één met Hem. Christen zijn: het doel van je leven.

Amen.